

עבדלגני, ת.ז.	1.
שחרור, ת.ז.	2.
זהראן, ת.ז.	3.
חמאד, ת.ז.	4.
חמאד, ת.ז.	5.
בסיסו, ת.ז.	6.
חאמד, ת.ז.	7.
רואשדה, ת.ז.	8.
רואשדה, ת.ז.	9.
גמל, ת.ז.	10.
רואשדה, ת.ז.	11.
שוויקי, ת.ז.	12.
עיאד, ת.ז.	13.
עבדאלרזאק, ת.ז.	14.
שויכיה,	15.
ג'מל, ת.ז.	16.
חמאד, ת.ז.	17.
עבאהרה, ת.ז.	18.
עבדלרזאק, ת.ז.	19.
חאמד, ת.ז.	20.
זבן, ת.ז.	21.
חאמד, ת.ז.	22.
עזאם, ת.ז.	23.
המוקד להגנת הפרט מיסודה של ד"ר לוטה זלצברגר (ע"ר)	24.

ע"י ב"כ עוה"ד לביב חביב ואח'

מבית חנינא החדשה, ת.ד. 21225, ירושלים 97300

טלפקס: 02-6263212, נייד 0524404477

העותרים

- נ ג ד -

מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית
ע"י פרקליטות המדינה

המשיב

עתירה לצו על-תנאי ולצו ביניים

מוגשת בזאת עתירה לצו על-תנאי, המופנה אל המשיב והמורה לו לנמק:

- א. מדוע לא יימנע מלהחרים ולהרוס דירה הנמצאת במבנה הדירות, בו מתגוררים העותרים, והמצוי בסלואד, או לפגוע בו בכל דרך אחרת,
- ב. מדוע לא ימסור לעותרים, זמן סביר מראש, את תוכנית מפורטת וחוות דעת בדבר ההריסה המתוכננת, ויאפשר להם שהות סבירה להגיש חו"ד מקצועית לגביהם;
- ג. מדוע לא יבצע את ההריסה בדרך מתונה, שאינה מותירה נזק סביבתי.
- ד. מדוע לא יצהיר כי במידה וייגרם נזק לדירות העותרים, יתחייב המשיב לפצות בגין נזק זה.

העתירה לצו ביניים

עוד מתבקש בית-המשפט הנכבד להורות למשיב בצו-ביניים שלא להחרים ולהרוס את הבית הנ"ל או לגרום לו כל נזק אחר, עד לסיום הדיון בעתירה זו.

למען הגילוי הנאות יצויין כי ניתן צו ביניים נגד הריסת הבית, במסגרת בג"צ 7077/15, והעתירה נקבעה ליום 29.10.15, אולם מתן צו ביניים בתעירה זו המוגשת על ידי דיירי הבניין, בשונה מהעתירה שם, דרוש בכדי להבטיח הקפאת המצב עד למיצוי ההליכים בעתירה.

ואלה נימוקי העתירה:

מבוא עובדתי

1. משפחת ___ אסחאק קיבלה ביום 14.10.15 הודעה על כוונה להחרים ולהרוס את דירתה המצויה בבניין דירות, בן 8 קומות, והמצוי בכפר סלואד, וזאת על פי תקנה 119 לתקנות ההגנה (שעת חירום), 1945.

העתק ההודעה (להלן: "ההודעה"), מצ"ב ומסומן ע-1.

2. בגוף ההודעה נטען כי בנה של המשפחה, _____ אסחאק, ביצע ביום 29.6.15 פיגוע ירי בו רצח אדם ופצע שלושה.

3. העותרים הם דיירים ושוכרים באותו בניין המורכב משש קומות של דירות מגורים כאשר בכל קומה ישנן ארבע דירות. העותרים מתגוררים בדירות אלה עם בני זוגם וילדיהם. בסה"כ מאכלס בניין זה יותר מ- 130 נפשות.
4. ביום 16.10.15 הוגשה השגה, שהעתקה מצ"ב כחלק בלתי נפרד מעתירה זו, ומסומן ע-2.
5. ביום 20.10.15 בבוקר נתקבלה החלטת המשיב לדחות את ההשגה ולה צורף צו ההחרמה וההריסה, וצויין כי מימוש הצו לא יחל לפני עבור 48 מיום המצאתו.
- העתק ההחלטה והצו מצ"ב ומסומן ע-3.
6. העותרת מס' 24 היא עמותה רשומה, העוסקת מזה שנים ארוכות בהגנה על זכויות האדם.
7. המשיב, אלוף פיקוד העורף, הוסמך לשמש כמפקד צבאי לאזור ירושלים על-פי תקנות ההגנה (שעת חירום), 1945. ככזה, יש בידי סמכות להוציא צווי שמיטה, אטימה והריסה בהתאם לתקנה 119 לתקנות אלו.
8. העתירה מוגשת היום לאור הצורך שהיה בקבלת חו"ד מהנדס, שהצריכה ביקור במקום אסיפת נתונים וכתיבת חו"ד.
- העתק חו"ד מצ"ב ומסומן ע-4.

הטיעון המשפטי

שימוע פגום:

9. החופזה שבהליך הוצאת הצו, שאף מראית פני שיקול דעת ושימוע אמיתי אין בו, והחשש שמא לא הרתעה מבקש המשיב אלא נקמה ברוח התקופה, כל אלה מצביעים על כך כי הליך השימוע נעשה למראית עין בלבד, ואילו ההחלטה הסופית נפלה זה מכבר.
10. העותרים, בהיותם נפגעים פוטנציאליים מביצוע ההריסה, ביקשו לקבל פירוט מלא לגבי אופן ביצוע ההריסה, ולעייין בחו"ד ההנדסיות שעל בסיסם תבוצע ההריסה, ולהציג חו"ד נגדיות מטעמן. כל מבוקשם לא ניתן להם, ובכך, נפגעה קשות זכותם להליך ראוי ולזכות טיעון אפקטיבית.

11. בנוסף, המשיב לא אפשר זכות טיעון אמיתית. הוא לא חשף בפני העותרים את החומר המבסס את החשד שעומד בבסיס הוצאת הצו.

12. על השימוע להיות בהתאם לכללי הצדק הטבעי וחובת ההגינות של הרשות, הכוללים את זכות הנפגע לדעת מהי העילה לפגיעה בו ובזכויותיו, מהן העובדות הנטענות נגדו, ואף מהן הראיות המבססות טענות אלה:

"על מקומה המיוחד של זכות זו ביחסים בין מעביד לעובד עמד בית-הדין הארצי לעבודה לא אחת. כך בדב"ע מח/3-148 שקס בע"מ – גרינברג [23], וכך בע"ע 1027/01 גוטרמן – המכללה האקדמית עמק יזרעאל [24], שבו אומר בית-הדין, בין היתר, כי "זוהי זכותו הראשונית של העובד לדעת מה הן הטענות המועלות נגדו או בעניינו ובהתאם ליתן תגובתו להן, להציג את האידך גיסא מנקודת ראותו, ולנסות לשכנע את בעל הסמכות לשנות מדעתו ככל שיש בה לפגוע בזכויותיו..." (בעמ' 455).

28. השימוע אשר על הרשות לקיים צריך להיות הוגן כדי שהאזרח יוכל להציג את עניינו. לעתים כרוך הדבר בהצגת ראיות.

"השמעת טענות בפני הרשות המינהלית כוללת בחובה, כדבר המובן מאליו, גם הצגת ראיות. שהרי לא פעם מתבססת הרשות על עובדות אשר, לפי הטענה, אינן נותנות תמונה מדוייקת או מלאה. לפיכך אפשר שהשימוע יתמקד בעובדות. ללא אפשרות להוסיף עובדות, או להפריך עובדות, השימוע עלול להיות עקר" (זמיר בספרו הנ"ל [25], בעמ' 819).

בג"צ 3379/03 מוסטקי נ' פרקליטות המדינה, נ"ח (3), 865, 891 ;
כן ראה ספרו של י' זמיר, הסמכות המנהלית, כרך ב (תשנ"ו), עמ' 816 ;

13. על כן, מתבקש בית המשפט הנכבד לחייב את המשיב בגילוי חומר חקירה זה כמבוקש בפתח העתירה, ולאפשר לעותרים להשלים את טיעוניהם.

תקנה 119 מנוגדת לנורמות המחייבות את המפקד הצבאי

14. המפקד הצבאי מחויב לפעול בהתאם למשפט ההומניטארי הבינלאומי ודיני הכיבוש הכלולים בו. המשיב הוא נאמן השטחים הכבושים, ואינו הריבון שם. מכלול סמכויותיו בשטח הכבוש נתון לו מכוח המשפט הבינלאומי, אשר מהווה את הבסיס הנורמטיבי הבלעדי להפעלת סמכויותיו (בג"ץ 2150/07 אבו צפיה נ' שר הביטחון (לא פורסם), 29.12.2009).

15. תקנה 119 סותרת שתי הוראות מרכזיות של אמנת ג'נבה בדבר הגנת אזרחים בימי מלחמה (להלן: **אמנת ג'נבה הרביעית**), המהווה את הבסיס לדיני הכיבוש בדין הבינלאומי. סעיף 33, האוסר על הטלת עונש קולקטיבי ומעשי תגמול כלפי מוגנים ורכושם וסעיף 53 לאמנה, האוסר על המעצמה הכובשת להרוס בתים ורכוש. כן סותרת התקנה את סעיף 50 לתקנות המצורפות לאמנה, בדבר הדינים והמנהגים של מלחמה ביבשה (האג, 1907) (להלן: **אמנת האג**), האוסרת על הטלת ענישה קולקטיבית ואת תקנה 43 לאמנה, האוסרת על פגיעה והרס של רכוש.

16. שנית, המשיב מחויב לפעול גם בהתאם למשפט זכויות האדם הבינלאומי, ובראש ובראשונה אמנות האו"ם בדבר זכויות אזרחיות ופוליטיות ובדבר זכויות חברתיות וכלכליות. כך נקבע בחוות-הדעת של בית-המשפט הבינלאומי לצדק בעניין חומת ההפרדה. גם בית-משפט נכבד זה בחן את פעולות המפקד הצבאי לפי נורמות אלו. (בג"ץ 9132/07 **אלבסיוני נ' ראש הממשלה**, תק-על 2008(1) 1213; בג"ץ 7957/04 **מראעבה נ' ראש ממשלת ישראל**, תק-על 2005(3) 3333 סעיף 24; בג"ץ 3239/02 **מרעב נ' מפקד כוחות צה"ל**, תק-על 2003(1) 937; בג"ץ 3278/02 **המוקד להגנת הפרט נ' מפקד כוחות הצבא בגדה המערבית**, פ"ד נז(1) 385).

17. תקנה 119 סותרת את סעיף 17 לאמנה בדבר זכויות אזרחיות ופוליטיות (זכותו של אדם שלא להיות נתון להתערבות שרירותית או בלתי-חוקית בביתו), את סעיף 12 (זכותו של אדם לבחור את מקום מגוריו באורח חופשי), את סעיף 26 (הזכות לשוויון בפני החוק), וכן את סעיף 7 (הזכות שלא להיות נתון ליחס או עונש אכזריים, בלתי אנושיים או משפילים). כך מצאה גם וועדת זכויות האדם של האו"ם (Human Rights Committee), האמונה על בחינת יישומה של האמנה במדינות החברות השונות, בחוות דעתה משנת 2003 בנוגע לישראל.

18. כמו כן סותרת תקנה 119 סעיפים מתוך האמנה בדבר זכויות חברתיות וכלכליות, ובראשם סעיף 11 (הזכות לדיוור ולתנאי מחייה נאותים) וסעיף 10 (ההגנה המיוחדת על התא המשפחתי); התקנה סותרת את סעיפים 13-12 וסעיף 17 מתוך ההצהרה לכל באי עולם בדבר זכויות האדם; והיא עלולה לעלות כדי פשע מלחמה לפי הגדרותיו של סעיף 8 (2) (iv) לחוקת רומא להקמת בית הדין הפלילי הבינלאומי (Extensive destruction and appropriation of property, not justified by military necessity).

19. הפגיעה בדין ובזכויות העותרים הינה חמורה שבעתיים עת מדובר בנוק סביבתי ל-23 דירות המאכלסות 23 משפחות. העונש הקולקטיבי כאן הינו חמור, ועל כן, נדרשים זהירות ואיפוק בהפעלת הסנקציה, ומידתיות בבחירתה.

הצו מהווה הפרה של האיסור על ענישה קולקטיבית ופוגע בזכויות יסוד

20. האיסור על ענישה קולקטיבית הוא ממושכלות היסוד של המשפט:

חלילה לך מלעשות כדבר הזה, להמית צדיק עם רשע והיה כצדיק כרשע, חלילה לך - השופט כל הארץ. לא יעשה משפט (בראשית יח 25).

21. האיסור על ענישה קולקטיבית מצא כאמור את ביטויו במשפט הבינלאומי המנהגי. סעיף 50 לאמנת האג הקובע:

No general penalty, pecuniary or otherwise, shall be inflicted upon the population on account of the acts of individuals for which they can not be regarded as jointly and severally responsible.

22. ואילו סעיף 33 לאמנת ז'נבה הרביעית קובע באופן קטגורי:

No protected person may be punished for an offence he or she has not personally committed. Collective penalties and likewise all measures of intimidation or of terrorism are prohibited...

Reprisals against protected persons and their property are prohibited.

23. וכך בא הדבר לידי ביטוי בפסיקת בית-משפט נכבד זה:

כבר עמד חברי השופט מ' חשין על כך לעניין תקנה 119 לתקנות ההגנה (שעת חירום), 1945, תפיסת היסוד הינה כי "איש בעונו יישא ואיש בחטאו יומת... אין עונשין אלא אם-כן מזהירין ואין מכים אלא את העבריין לבדו" (בג"ץ 2006/97 ג'נימת נ' אלוף פיקוד מרכז - עוזי דיין, פ"ד נא(2) 651, בעמ' 654).

24. יצוין כי גם אם, אליבא דהמשיב, מטרת ההריסה הינה הרתעה, הרי שהלכה למעשה היא פוגעת בחפים מפשע ואשר על כן, במבחן התוצאה, מהווה עונש קולקטיבי.

25. הריסת בית פוגעת בגרעין הקשה של כבוד האדם. כבודו של אדם נפגע אנושות כאשר הוא מושלך מביתו ונותר ללא קורת גג וללא מחסה. הפגיעה הקשה בכבוד נובעת גם מן העובדה שביתו של אדם אינו רק מבנה פיזי, אלא גם מקום אליו יש לאדם קשר רגשי עמוק, מקום המכיל את כל רכושו הרוחני וזכרונותיו.

חוסר מידתיות

26. עיקרון המידתיות הוא עיקרון על, שעל פיו מחוייב המשיב לפעול, בוודאי בהפעלת סמכות דראקונית המביאה לפגיעה קשה בחפים מפשע כבענייננו:

הפעלת סמכות על פי תקנה 119 לתקנות ההגנה צריכה להיות תוצאה של איזונים: בין חומרת המעשה שביצע המפגע לבין חומרת הסנקציה המופעלת; בין הפגיעה שתיגרם למשפחת המפגע לבין התועלת שתיגרם כתוצאה מהרתעת מפגעים פוטנציאליים אחרים; בין זכות בני משפחתו של המפגע לקניינם, לבין הגנה על ביטחון הציבור. איזון זה, כחלק ממבחני המידתיות החוקתיים הידועים, מחייב כי האמצעי ההרתעתי שנקט יביא באופן רציונאלי להגשמת המטרה הראויה; כי האמצעי יפגע בזכות המוגנת במידה הפחותה האפשרית לשם השגת המטרה הראויה; וכי האמצעי שנבחר יענה גם על מבחן-המשנה השלישי של ה"יחסיות" הרלבנטית, דהיינו שיימצא בו יחס ראוי ("מידתיות" במובן הצר) בין התועלת הצומחת מהאקט והגשמת התכלית העומדת בבסיסו לבין הנזק העלול להיגרם בשל כך לזכות החוקתית (עיינו: אהרן ברק **מידתיות במשפט** 471 (2010); השוו: בש"פ 8823/07 **פלוני נ' מדינת ישראל**, בפיסקה 26 לפסק דינו של חברי, המשנה לנשיאה, השופט א' ריבלין (פורסם בנבו), 11.2.2010)). במסגרת זו יש גם להשתכנע כי לא ניתן יהיה להגשים אותה מטרה באמצעי דרסטי פחות מהריסת בית או איטומו (ראו: בג"ץ **אבו דהים**; עניין **שריף**) (בג"ץ 5696/09 **מוגרבני נ' אלוף פיקוד העורף**, להלן: **פס"ד מוגרבני**, פס' 12 לפס"ד).

27. לאור דברים אלה יטענו העותרים, כי פגיעה בעותרים ובבתיים, אינה עומדת במבחני המידתיות – לא במבחן הקשר הרציונלי בין האמצעי למטרה, ומעבר לנדרש, גם לא במבחן האמצעי שמידתו פחותה ובמבחן הנזק מול התועלת (מידתיות במובן הצר).

28. לא מידתיות ולא שיקול דעת הופעלו כאן, אלא הוצאה לפועל של החלטתו של הדרג הפוליטי להרוס בתים, הא ותו לא. המשיב התעלם מחובתו לבחון מעת לעת את היעילות שבהפעלת הסנקציה ואת הקשר הרציונאלי בינה לבין התוצאה המיוחלת, ואת הנטל הכבד הרובץ על כתפיו להצדיק פגיעה בחפים מפשע בהוכחות ראויות, ובכך התעלם מדברי בית המשפט העליון שאומצו וחודדו אך ביום 15.10.15 על ידי כב' השופט ע' פוגלמן בבג"צ 5839/15 סידר ואח' נ' מפקד כוחות צה"ל (טרם פורסם):

תחילה על אותה הרתעה שמבקשת התקנה נושא דיונו להשיג. הרתעת מחבלים מפני נטילת חלק במעשי זוועה – ואנו מצויים בימים טרופים ורעים של גל טרור רצחני, אך גם ב"שגרה" נכון הדבר – תועלתה גדולה. למעשה, אם הריסת בית מחבל פלוני תרתיע מחבל אלמוני מפני פגיעה בחיי אדם, אזי נאמר כי השיג האמצעי הנבחר תועלת שהיא אולי הנעלה ביותר מכל התועלות שניתן להעלות על הדעת. אלא שייתכן שיש מקום להרהר אחר השאלה אם אמנם הרתעה זו מושגת על דרך שימוש בסמכות שנמסרה למשיבים בתקנה 119. דומה שכך עשו גורמי הצבא אשר אף שסברו כי ישנו קשר בין הריסות בתי מחבלים לבין הרתעה, מצאו לציין כי ברמה המערכתית קיים מתח בין הרתעה לבין" מחיר ההריסות"; "ואף הסיקו כי "כלי ההריסה במסגרת המרכיב ההרתעתי" שחוק" (וראו שקופיות 17, 20 ו-22 מתוך מצגת שערכה ועדה בראשות האלוף אהוד שני אשר בחנה נושא זה בשנים, 2004-2005 שצורפה כנספח 1 לעתירה בעניין המוקד להגנת הפרט). בהמשך לכך החליטו גורמי הביטחון – החלטה שממנה שינו בהמשך הדרך – על הפסקת פעילות הריסת הבתים לצורך הרתעה כשיטה באזור (תוך שמירתה למצבי קיצוץ) (ראו שם, פסקה 6 לחוות דעתה של השופטת א' חיות). עמד על כך גם בית משפט זה כאשר הטעים כי אף שאין זה אפשרי להוכיח" כמה פיגועים נמנעו, וכמה נפשות ניצלו, כתוצאה מפעולות הרתעה של אטימות בתים והריסתם" (בג"צ 2006/97 ג'נימאת נ' אלוף פיקוד מרכז, פ"ד נא (2 א' גולדברג) (להלן: עניין ג'נימת)), עדיין "על גורמי המדינה לבחון מעת לעת את הכלי והתועלת שיש בו" [...] [ו]להביא [...] נתונים המצביעים על אפקטיביות האמצעי של הריסת בתים כהרתעה, במידה כזו המצדיקה את הנזק למי שאינם נחשדים או מואשמים" (עניין המוקד להגנת הפרט, פסקה כ"ז; וכך פסקה 6 לחוות דעתה של השופטת א' חיות).

29. גם המידתיות במובנה הצר ובחירה בסנקצייה הפחות פוגענית, אין כאן.

אופן מימוש הפגיעה

30. העותרים יוסיפו ויטענו כי החובה לפעול במידתיות חולשת גם על דרך מימוש הסנקציה. בהשגתם, ביקשו העותרים לברר כיצד מתכוון המשיב להרוס את הבית. לכך לא ניתנה תשובה.

31. באשר להבטחת בתי העותרים ואי פגיעה בהם, צויין בתשובה להשגה כי אופן ההריסה נבחר "... מתוך התחשבות בצורך להימנע ככל הניתן מפגיעה בדירות ...". הסיוג של ההתחייבות לא לפגוע בבתים של העותרים, הוא סיוג שמעלה חשש כבד שמא בלהט ההריסות ובמפגן הפיצוץ, לא יקיים המשיב את חובתו המוחלטת להימנע מפגיעה בבתים, כפי שאירע בעבר.

32. העותרים יטענו כי במידה ויידחה הסעד המבוקש בעניין ביטול הצו, יש לחייב את המדינה להימנע מפיצוץ הבית, ולנקוט גישה זהירה בביצוע הסנקציה, אם תאושר.

33. בנוסף, ניסיון העבר מלמד כי מקרים דומים בעבר בהם ניתנה התחייבות דומה הסתיימו בנזקים חמורים, חסרי כל התחשבות, בבתים סמוכים.

הנזק הצפוי:

34. לפי חווה"ד המצורפת לעתירה ואשר הוכנה ללא קבלת נתונים מדוייקים מטעם המשיב, צפוי להיגרם נזק לכל הבניין:

"שלוש הדירות באותה קומה (שביעית) יינזקו קונסטרוקטיבית היות והן חולקות עמודים ותקרות עם סכמה סטטית נמשכת. הריסת חלק מהתיקרה (של דירת עבדאללה) תעמיס עומס יתר על שאר חלקי התקרה, עומס אשר לא היה מתוכנן לפני הבניה.

בשאר חלקי הבניין ייגרמו נזקים בהופעת סדקים בדרגות חומרה שונות התלויות הן במרחק הדירות מהדירה שתיהרס והן מאופי ושיטת ההריסה."

35. לאור האמור, ובהיעדר נתונים או חוו"ד נגדית מטעם המשיב, יש לבטל את צו ההריסה בשל חוסר המידתיות והנזק הסביבתי שהוא עלול לגרום לעותרים.

36. יצויין כי חרף דרישת העותרים לא סופקו להם נתוני ותוכנית ביצוע ההריסה, ולא הוגשו להם חוו"ד מטעם המשיב באשר לאי גרימת נזק לבניין ולדירות העותרים.

התחייבות לפיצוי הנזקים:

37. המשיב לא התחייב לפצות את העותרים בדין נזקיהם, באם יתרחש נזק שכזה. בכך הוא מנסה להתחמק מאחריות. נגזרת של חובתו של המשיב להימנע מפגיעה בבתים העותרים הינה חובתו לפצותם בגין נזקים אלה.

38. בנסיבות העניין, ולאור ניסיון העבר, יש לחייב את המשיב להתחייב באוסן ברור בעניין זה, כחלק מדרבוננו לפעול בזהירות ובמידתיות בעת ביצוע ההריסה בפועל.

לסיכום

39. הפגיעה בחפים מפשע, ברכושם ובחיהם אסורים. זהו ליבו של שלטון החוק. פגיעה בעיקרון זה, בוודאי על ידי מוסדות המדינה, מעבירה מסר קשה ומסומן. דווקא בימים קשים אלה, יש צורך במסר מרסן, ויש צורך בחזרה לעקרון הבסיסי, הצודק והמוסרי:

"חלילה לך מעשות כדבר הזה, להמית צדיק עם רשע, והיה כצדיק כרשע. חלילה לך! השופט כל הארץ לא יעשה משפט?"
(בראשית יח 25)

40. על המשיב להימנע מפגיעה בבתי העותרים, ולמנוע נזק סביבתי כלשהו גם במחיר וויתור על ההריסה והסתפקות בצעד פחות פוגעני. בכל מקרה, עליו להתחייב כי במידה וייגרם נזק לבעותרים, הוא מתחייב לפצותם בגין נזקים אלה. התחייבות זו צריכה להיות ברורה וחד משמעית.

41. מצ"ב תצהיר לתמיכה בעתירה.

מכל הטעמים הנ"ל מתבקש בית-המשפט הנכבד להוציא מתחת ידיו צו על-תנאי וצו ביניים כמבוקש בראש העתירה, ולאחר שישמע את תשובת המשיב להופכם להחלטיים.

לביב חביב, עו"ד